

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Inferuntur quædam circa conceptum voluntarii.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

sufficienter intelligantur, qui solum agebat de voluntate, sed quia difficultas erat de duobus actibus à voluntate provenientius, essent necne voluntarii, illo scilicet qui ex coactione procederet, & qui ex ignorantia, ut primum excluderet, dixit, debere voluntarium esse à principio intrinseco, id est ultro quadammodo, & quasi sponte fieri, non provenire à coactione extrinseca. Ad excludendum verò alterum addidit cum cognitiones circumstantia siquidem ignorata perinde est ac nulla; sicut enim nihil volitum quin præcognitum, ita nec voluntarium, & eo gradu est voluntarium, quò præcognitum. Sufficit etiam ad rationem voluntarii, ut procedat ex cognitione sui, ut constet in actibus voluntatis imperatis.

Sufficit se procedat ex cognitione sui.

SECTIO SECUNDA.

Inferuntur quadam circa conceptum voluntarii.

I. Voluntarii reperitur in brutis.

Hinc sequitur primò, voluntarium etiam reperiri in brutis, ut cum S. Thoma art. 2. communis habet auctorum sententia; illa siquidem licet non propriè media eligant propter finem, imperfectè tamen cognoscunt finem, saltem materialiter, in actu scilicet exercito, sub ratione boni attractivi, eumque hoc modo amant & prosequuntur. Imò nonnulli, inter quos est Salas, bruta subinde cognoscere volunt proportionem, & utilitatem quorundam mediorem in ordine ad finem: quod tamen nostra in præsentia non refert.

Imperfectè etiam cognoscunt finem.

II. Aliud est, à quo etymologia nominis sit deducta, aliud quid nomen inde deductum significet.

Nec obstat nomen voluntarii à voluntate desumptum esse; aliud namque est, à quo etymologia nominis sit deducta, aliud quid nomen ipsum inde derivatum importet. Sic licet vox concordia à conjunctione cordium deducta primò sit, nunc tamen quamcumque animorum conjunctionem, aut voluntatum denotat, & inter ipsos etiam Angelos reperitur. In præsentia itaque voluntarium idem significat, quod spontaneum, seu quod ultro est à potentia appetitiva, & secundum inclinationem operantis. Unde licet quidquid est laude vel vituperio dignum, sit voluntarium, non tamen econtra, nisi quis (quod interdum fieri solet) per voluntarium & spontaneum, intelligat liberum.

III. Quando actio aliqua censenda sit completa voluntaria.

Sequitur secundò, tunc actionem aliquam esse completè & perfectè voluntarium, quando omnia quæ illam impedire possent, cognoscuntur: quoad circumstantiam verò quæ invincibiliter ignoratur, actio non est voluntaria: si autem circumstantia illa ignoretur ignorantia solum vincibili, seu cautione debita & diligentia non adhibita, tunc quamvis non physicè, & directè, moraliter tamen & indirectè, seu sufficienter ut imputetur ad culpam, circumstantia hæc est ei voluntaria.

IV. Quadam vocantur voluntaria, qua tamen solum sunt voluntaria obiectivè. Generatio Verbi divini quo sensu Patri dicitur voluntaria.

Sequitur tertio, multa subinde dici voluntaria quæ tamen voluntaria propriè & formaliter non sunt, sed tantum obiectivè. Sic illud omne in quo sibi complacet voluntas dici solet voluntarium, licet nullo modo vel insit, vel procedat à voluntate: quo sensu existentia Dei dicitur nobis voluntaria. Sic etiam dum generatio Verbi Divini dicitur Patri voluntaria, sensus est esse illam juxta Patris voluntatem, nec aliud in eà Generatione reperitur voluntarium, quam obiectivum, quatenus scilicet voluntate comitante, & sine

omni coactione ab extrinseco, Pater Æternus Filium genuit, summè sibi in Generatione illà complacens, & infinitè de eà delectatus.

SECTIO TERTIA.

De divisione voluntarii in liberum & necessarium.

Hæc est communissima voluntarii divisio, circa quam præcipuè inquiruntur duo. Primum est, qualis sit hæc divisio, utrum scilicet subjecti in accidentia, ut si quis hominem divideret in album & nigrum, vel generis in species: utrum nimirum liberum & necessarium sunt differentie essentialiter contrahentes rationem voluntarii ut sic, an solum accidentaliter. Quæstio autem procedit, supposito etiam quod libertas non sit de essentiali volitionis, ut non esse ostendi Disp. 24. de Anima sect. 3. num. 4. hoc enim admisso adhuc inquirimus an liberum & necessarium quamvis non sint de essentiali actus, sint tamen de essentiali voluntarii.

I. Quæsi sit divisio voluntarii in liberum & necessarium.

Recentiores ergo aliqui, licet posita illà sententiâ, libertatem putent actui voluntatis seu volitioni esse extrinsecam, voluntario tamen aiunt esse intrinsecam. Conceptus siquidem voluntarii dicitur duo, actum scilicet voluntatis & cognitionem, à qua ille actus oritur: cum verò, inquit, mutato actu de libero in necessarium, licet actus voluntatis idem persistat, cognitio tamen mutetur, & loco cognitionis indifferentis substituat alia, non indifferens, sed ad unum determinata, quæ cognitiones specie inter se distinguuntur, sequi aperte videtur voluntarium specie differre à libero, etsi volitio libera præcisè specie à necessariâ non differat: sicut, inquit, licet album & nigrum non sint species hominis, sunt tamen species hominis colorati.

II. Prima sententia est, libertatem esse extrinsecam, voluntario esse intrinsecam.

Hæc doctrina, posito quod cognitio ingrediat ut pars conceptum voluntarii, est frequenter vera; cognitio namque indifferens sæpe differt specie à non indifferente, ut constat. Nonnunquam tamen sicut actus liber, ratione alicujus extrinseci transire potest de libero in necessarium, ex solâ mutatione cognitionis, ita & ipsa cognitio eadem manens, potest ab indifferente transire ad non indifferenter ratione alicujus sibi extrinseci, & eadem numero persistens esse principium actus voluntatis liberi & necessarii. Sic eadem cognitio, quæ in sensu diviso unionis Hypostaticæ (ponamus naturam prius tempore existentem fuisse assumptam) erat indifferens, potuissetque esse principium actus liberi, in sensu composito unionis non potest esse illius principium, sed tantum principium actus necessarii circa objectum præceptum, ergo in hoc casu etiam si voluntarium includat cognitionem, liberum & necessarium non sunt differentie essentialiter illud constituentes, sed accidentia tantum, & idem voluntarium transire æquè potest de libero in necessarium ac eadem volitio. Hoc dico supponendo communem sententiam quæ proponi solet in Philosophiâ, & latè tractavi Disp. 24. de Anima sect. 2. & 3. libertatem scilicet esse actui voluntatis extrinsecam; in contrariâ enim sententiâ liberum & necessarium non essent accidentia, sed differentie essentialiter constituentes voluntarium, ut constat.

III. Potest cognitio manens eadem transire de indifferente ad non indifferenter.

III. Potest cognitio manens eadem transire de indifferente ad non indifferenter.

Sicut eadem volitio, in sensu composito unionis non potest esse illius principium, sed tantum principium actus necessarii circa objectum præceptum, ergo in hoc casu etiam si voluntarium includat cognitionem, liberum & necessarium non sunt differentie essentialiter illud constituentes, sed accidentia tantum, & idem voluntarium transire æquè potest de libero in necessarium ac eadem volitio.

